

Fennia-Eläke

Voimassa 1.10.2018 alkaen

Fennia-Eläke yrityksille ja yrittäjille

Fennia-Eläke on vapaaehtoinen yksilöllinen eläkevakuutus, jonka avulla voidaan täydentää lakisääteisestä eläkkeestä saatavaa turvaa. Vakuutuksenottajana voi olla yritys tai yhteisö. Eläkevakuutuksen avulla voidaan yhdistää yrityksen ja työntekijän edut, kun yritys voi kustantustehokkaasti huolehtia parhaiden työntekijöidensä eläketurvan täydentämisestä ja samalla sitouttaa tärkeitä työntekijä yritykseen. Fennia-Eläke on tehokas kilpailuetu rekrytointitilanteissa.

EDUT YRITYKSELLE

Fennia-Eläkkeen avulla voidaan sitouttaa parhaat työntekijät yritykseen ja kannustaa heitä pysymään yrityksessä. Yritys voi sopimusta tehtäessä päättää lainsäädännön asettamien rajojen puitteissa, milloin työntekijä saa oikeuden vakuutussäästöjen perusteella kertyneeseen eläkkeeseen. Voidaan myös sopia, että vakuutetun irtisanoutuessa yrityksestä aikaisemmin, varat jäävät yritykselle.

Parhaista työntekijöistä kilpaileminen pelkällä palkalla on yritykselle kallista eikä kokonaiskustannuksiltaan järkevää myöskään työntekijän kannalta. Yhä useampi työntekijä on myös huolissaan lakisääteisen eläketurvansa suuruudesta.

Yritys voi maksaa vakuutusmaksuja joustavasti ja vähentää ne verotuksessaan.

EDUT YRITTÄJÄLLE

Yrittäjän vanhuuseläke karttuu sen työtulon pohjalta, jonka yrittäjä on määritellyt lakisääteisessä työeläkevakuutuksessaan. Usein yrittäjän työtulo on kuitenkin sovittu todellista ansiotasoa matalammaksi, jolloin vanhuuseläkkeen taso jää toivottua alhaisemmaksi.

Fennia-Eläkkeen avulla yrittäjä voi joustavasti täydentää vanhuuseläkkeensä määrää. Yrityksen maksamia vakuutusmaksuja ei katsota verotuksessa yrittäjän ansiotuloksi.

Kertynyt vakuutussäästö antaa turvaa myös pysyvän työkyvyttömyyden ja kuoleman varalle.

EDUT TYÖNTEKIJÄLLE

Työntekijän vanhuuseläkkeen taso on useimmiten noin puolet hänen palkastaan. Fennia-Eläke parantaa merkittävästi työntekijän kokonaiseläkkeen tasoa.

Yrityksen maksamia vakuutusmaksuja ei katsota työntekijän palkaksi, joten niistä ei tarvitse maksaa veroja. Eläkettä verotetaan vasta sitä nostettaessa.

Kertynyt vakuutussäästö antaa työntekijälle turvaa myös pysyvän työkyvyttömyyden ja kuoleman varalle.

Mikä on Fennia-Eläke?

VAKUUTUSSOPIMUKSEN SISÄLTÖ

Fennia-Eläke on vapaaehtoinen yksilöllinen eläkevakutus, jossa vakuutuksenottajana on yritys tai yhteisö. Vakuutettu henkilö on aina luonnollinen henkilö. Vakuutuksenantajana on Vakuutusosakeyhtiö Henki-Fennia.

Vakuutuksen alkaessa sovitaan vakuutuksenottajasta, vakuutetusta ja henkivakuutusturvan edunsaajista. Lisäksi sovitaan eläkeiästä, maksusuunnitelmasta sekä sijoitussuunnitelmasta. Myös työntekijän sitouttamiseen liittyvistä ehdoista voidaan sopia. Sopimusta voidaan vakuutusaikana muuttaa lain ja vakuutusehtojen määräämissä rajoissa.

Sopimukseen sovelletaan vakuutuksen tekohetkellä voimassa olleita Fennia-Eläkkeen vakuutusehtoja.

MAKSU- JA SIJOTUSSUUNNITELMA

Eläkesäästämistä aloitettaessa sovitaan maksusuunnitelmasta. Vakuutuksenottaja voi päättää, kuinka monessa erässä vakuutusmaksuja vuosittain maksetaan. Maksujen ajankohdan ja suuruuden voi päättää vapaasti Henki-Fennian ilmoittamissa rajoissa.

Vakuutussäästön arvonkehitys sidotaan valittuihin Fennica-varainhoitosalkkuihin tai yksittäisiin sijoitusrastoihin.

ELÄKEAIKA

Eläkkeen nostaminen voi alkaa aikaisintaan seuraavassa esitetyn taulukon mukaisessa eläkeiässä.

Syntymäaika	Eläkeikä
1957 tai aiemmin	68 vuotta
1958-1961	69 vuotta
1962 tai myöhemmin	70 vuotta

Eläkeajan alkamista ja päättymistä voidaan vakuutuksen voimassaoloaikana lykätä. Eläkkeen nostaminen on kuitenkin aloitettava viimeistään 84-vuotiaana.

Jos suunnitelman mukainen eläkeikä on korkeampi kuin edellä mainittu alin mahdollinen eläkeikä, eläkeikää voidaan varhentaa, mutta varhentamiseen tarvitaan Henki-Fennian suostumus.

Eläkettä maksetaan vakuutetun eliniän tai vähintään 10 vuoden ajan. Eläkeaikana eläkettä voi vuosittain nostaa enintään sen osan säästö määrästä, joka saadaan jakamalla jäljellä oleva säästö määrä jäljellä olevien maksuvuosien lukumäärällä. Yhden kalenterivuoden aikana eläkettä voidaan kuitenkin nostaa jäljellä olevasta säästö määrästä riippumatta 2 000 euroa.

ELÄKKEEN MÄÄRÄ

Eläke määräytyy eläkeikään mennessä kertyneen vakuutussäästön perusteella. Eläkkeen maksaminen päättyy sovittuna määräaikana, vakuutussäästön tultua kokonaisuudessaan eläkkeenä maksetuksi tai vakuutetun kuollessa.

Eläkkeen suuruus vaihtelee vuosittain valittujen sijoituskohteiden arvonkehityksen mukaan.

Maksettava eläke vaikuttaa vakuutetun mahdollisesti saaman kansaneläkkeen määrään.

HENKIVAKUUTUSTURVA

Vakuutukseen sisältyy henkivakuutusturva, sekä ennen eläkeikää että eläkeaikana vakuutetun kuoleman osalta. Turvan suuruus vastaa vakuutussäästöä. Henkivakuutuskorvaus maksetaan vakuutetun kuoltua edunsaajamääräyksen mukaisesti. Henkivakuutusturva on voimassa enintään 90 vuoden ikään asti.

Edunsaajamääräystä voidaan muuttaa. Vakuutuksenottaja voi kuitenkin antaa ns. peruuttamattoman edunsaajamääräyksen, joka on vakuutuksenottajan kirjallinen sitoumus olla muuttamatta henkivakuutuksen edunsaajaa tai muutenkaan heikentää vakuutetun oikeuksia.

Jos eläkeajan alkamista lykätään tai eläkkeen päättämistä myöhennetään, katetaan pidennetyt henkivakuutusturvan ylläpitämiseksi tarvittavat maksut ensisijaisesti vakuutussäästöä. Toinen vaihtoehto on, että vakuutuksenottajalta peritään erillinen henkivakuutusmaksu.

PYSYVÄ TYÖKYVYTTÖMYYS JA ELÄKEAJAN VARHENTAMINEN

Jos vakuutettu tulee ennen eläkeajan alkamista pysyvästi työkyvyttömäksi, vakuutetulla on oikeus aloittaa hänelle kertyneen vakuutussäästön nostaminen eläkkeenä ennen sopimuksessa mainittua eläkeikää. Eläkeajan päättymistä ei kuitenkaan voi tällöin varhentaa.

SITOUTTAMINEN

Jos työntekijä halutaan sitouttaa yritykseen, yritys voi rajoittaa työntekijän oikeutta kertyneeseen vakuutussäästöön. Tätä kutsutaan vapaakirjaoikeuden rajoittamiseksi.

Yritys voi päättää sopimusta tehtäessä, milloin työntekijä saa oikeuden vakuutussäästöjen perusteella kertyneeseen eläkkeeseen. Jos henkilö irtisanoutuu yrityksestä aikaisemmin, yritys voi nostaa varat itselleen.

Vapaakirjaoikeuden rajoittamista koskevan ehdon määrittelyssä on huomioitava laki työntekijöiden ja ammatinharjoittajien lisäeläkeoikeuksista, joka koskee ns. lähteviä työntekijöitä. Lähtevällä työntekijällä tarkoitetaan vakuutettua, jonka työsuhte vakuutusnottajaan päättyy ennen vakuutussopimuksen mukaista eläkeikää ja joka siirtyy toiseen ETA-valtioon työnhakijaksi tai työntekijäksi. Lain mukaan lähtevä työntekijä saa vapaakirjaoikeuden viimeistään kolmen vuoden kuluttua vakuutukseen liittämisestä.

VAKUUTUSSÄÄSTÖN PALAUTTAMINEN YRITYKSEEN

Jos vakuutusnottaja ei ole antanut vakuutetulle oikeutta vakuutussäästöön, yritys voi nostaa vakuutussäästön (takaisinosto) vakuutetun työ- tai palvelussuhteen päättyessä yrityksessä ennen eläkeikää muusta syystä kuin työkyvyttömyyden johdosta.

Vakuutuksen takaisinostoarvo määräytyy kertyneen vakuutussäästön perusteella. Takaisinostoarvoa laskettaessa vakuutussäästön määrästä vähennetään hinnaston mukainen takaisinostokulu. Nostosta veloitetaan lisäksi hinnaston mukainen toimenpidepalkkio.

Vakuutusnottaja voi vaatia vakuutuksen takaisinostoa, jos hän ei hyväksy Henki-Fennian tekemää maksuja korottavaa laskuperusteiden muutosta tai etuja rajoittavaa vakuutusehtojen muutosta. Takaisinostoon vaaditaan myös vakuutetun suostumus. Vakuutus päättyy, kun vakuutussäästö on takaisinostettu.

VAKUUTUKSESTA VELOITETTAVAT KULUT

Henki-Fennia veloittaa vakuutusmaksuista hinnaston mukaisen maksupalkkion. Vakuutussäästöä veloitetaan hoitopalkkiota, jonka suuruus määräytyy ennen eläkkeen alkamista vakuutussäästön ja eläkeaikana eläkkeen määrän perusteella.

Vakuutuksen liittyvän henkivakuutusturvan ylläpitämistä varten säästöä veloitetaan vakuutusmaksu. Vastaavasti vakuutussäästöille annetaan kuolevuushyvitystä vakuutetun ollessa elossa. Henkivakuutusmaksun ja kuolevuushyvityksen määrä riippuu vakuutetun iästä ja vakuutussäästön määrästä.

Fennia-Eläkkeen liikekuluosuudella katetaan vakuutuksen hoitoon liittyvät tavanomaiset toimenpiteet. Jos vakuutusnottaja haluaa normaalista palvelusta poiketen ylimääräisiä laskelmia, turvaselvityksiä tai muita selvityksiä, veloitetaan niistä hinnaston mukainen toimenpidepalkkio. Myös vakuutussäästön takaisinostosta veloitetaan hinnaston mukainen toimenpidepalkkio.

Vakuutussäästön sijoittaminen

Vakuutussäästön arvo on sidottu valittujen sijoituskohdeiden arvonkehitykseen. Sijoituskohteita ovat valmiit Fennia-varainhoitosalkut sekä Henki-Fennian laajan yhteistyökumppaniverkoston tarjoama sijoitusrahastovalikoima.

Sijoitussuunnitelmasta päätettäessä on hyvä ottaa huomioon sijoitusajan pituus. Pidemmällä sijoitusajalla on mahdollista halutessaan ottaa enemmän riskiä kuin lyhyellä sijoitusajalla. Pitkä sijoitusaika tasoittaa markkinoilla lyhyellä aikavälillä tapahtuvia heilahteluita ja on mahdollista, että korkeamman riskin sijoituskohde antaa markkinoiden heilahteluista huolimatta paremman keskimääräisen tuoton.

Sijoittamiseen liittyviä riskejä voidaan hallita myös ns. hajautuksella. Riskejä yleensä vähentää se, että sijoituksia tehdään ajallisesti pitkällä ajanjaksolla (vrt. yksittäinen kertasijoitus) ja siten, että sijoituksia ohjataan useisiin erityyppisiin sijoituskohteisiin, joiden arvonvaihtelu ei ole toisistaan riippuvaista (vrt. sijoitus yhteen sijoituskohteeseen).

Riski pääoman säilymisestä ja vakuutussäästön arvon kehittymisestä on vakuutusnottajalla. Pääoman voi menettää osittain tai kokonaan sijoituskohteiden arvon laskiessa. Valitut sijoituskohteet merkitään Henki-Fennian nimiin, joten vakuutusnottajalla ei ole omistus- tai muuta oikeutta niihin.

Fennica-varainhoitosalkut

Sijoituspäätöksiä helpottamaan Henki-Fennia tarjoaa neljä valmiiksi rakennettua varainhoitosalkkua: Fennica A, B, C ja D. Salkut ovat tuotto-odotukseltaan ja riskisällöltään erilaisia. Jokaista salkkua hoitaa ammattitaitoinen salkunhoitaja, jonka tehtävänä on saada salkulle paras mahdollinen tuotto.

Kussakin salkussa on vahvistettu perusallokaatio, jonka mukaan salkkuun sijoitetut varat jaetaan salkun sijoitusstrategian mukaisesti osakkeiden, joukkovelkakirjojen ja rahamarkkinainstrumenttien välillä.

Salkunhoitaja voi muuttaa perusallokaatiota tietyn vaihteluvälin puitteissa. Salkkuun sijoitetut varat sijoitetaan kunkin salkun sijoitusstrategian mukaisesti sijoitusrahastoihin. Fennica-salkuista peritään salkkuesittien mukaiset hoitokulut.

Fennica-varainhoitosalkkujen perusallokaatiot

Sijoitusrahastot

Fennica-salkkujen lisäksi vakuutussäästöä voi sijoittaa valittuihin sijoitusrahastoihin. Henki-Fennian laaja rahastoalikoima koostuu useiden rahastoyhteistyökumppaneiden rahastoista.

Sijoitusrahastojen perimät kulut selviävät kunkin rahaston omasta rahastoesitteestä. Henki-Fennian rahastoyhtiökumppanit eivät peri eläkevakuutuksessa tehtävistä rahastomerkinnoista ja -lunastuksista lainkaan palkkioita.

FENNIAN RAHASTOMAILMA

Fennia-konserni tarjoaa asiakkailleen laadukkaan sähköisen palvelun osoitteessa www.fenniarahastomailma.fi. Sivustolla asiakas voi tutkia ja vertailla sijoitusrahastoja yleisellä tasolla sekä tarkastella syvemmin kunkin sijoitusrahaston osalta mm. tuottohistoriaa, arvonkehitystä ja rahastoraportteja.

SIOITUSKOYTEIDEN VAIHTAMINEN JA TUOTTOMUOTOJEN YHDISTÄMINEN

Valittuja sijoituskohteita voidaan muuttaa myöhemmin muuttamalla tulevien vakuutusmaksujen jakosuhdetta ja vaihtamalla vakuutussäästön sijoituskohteita. Vakuutussäästöä voi ilman veroseuraamuksia siirtää sijoituskohteesta toiseen.

Eläkevakuutuksen verotus

Vakuutusten verokohtelu riippuu kulloinkin voimassa olevasta lainsäädännöstä ja verotuskäytännöstä. Seuraavassa on esitetty eläkevakuutuksen verokohtelua 1.10.2018 voimassa olleen lainsäädännön mukaisesti. Henki-Fennia ei vastaa verotukseen mahdollisesti tulevista muutoksista.

VAKUUTUSMAKSUJEN VEROTUS

Eläkevakuutuksen vakuutusmaksut ovat yrityksen verotuksessa kokonaan vähennyskelpoisia. Maksuja ei lueta työntekijän tai omistajayrittäjän ansiotuloksi, jos eläkevakuutusmaksut ovat enintään 8 500 euroa kalenterivuodessa ja eläkeikä on vähintään 68 edellä sivulla 3 esitetty eläkkeen alin mahdollinen nostoikä.

Myös vakuutukseen liittyvän henkivakuutusturvan ylläpitämiseksi maksetut maksut ovat yrityksen verotuksessa vähennyskelpoisia, jos henkivakuutuksen edunsaajaksi on määrätty vakuutetun työntekijän lähiomainen. Myöskään henkivakuutusmaksuja ei lueta vakuutetun palkaksi.

Vakuutusmaksuilla ei saa korvata palkanmaksua eikä vakuutetuilla saa olla valintamahdollisuutta vakuutusmaksun ja palkan välillä.

Yrityksen ottaman yksilöllisen eläkevakuutuksen rinnalla työntekijä tai omistajayrittäjä voi vähentää itse ottamansa eläkevakuutuksen vakuutusmaksuja omassa henkilökohtaisessa verotuksessaan enintään 2 500 euroa vuodessa.

VEROTUS VAKUUTUSAIKANANA

Vakuutuksen tuottoa ei veroteta vakuutusaikana. Sijoituskohteita vaihdettaessa kertyneestä arvonnoususta ei tarvitse maksaa veroa. Vakuutussäästölle mahdollisesti hyvittävää korkoa ei myöskään veroteta vakuutusaikana.

ELÄKKEEN VEROTUS

Eläkevakuutuksen perusteella maksettavaa eläkettä verotetaan saajan ansiotulona.

HENKIVAKUUTUSKORVAUKSEN VEROTUS

Henkivakuutuskorvaus on edunsaajalle veronalaista pääomatuloa. Pääomatuloveron määrällä vähennetty osuus korvauksesta on saajalleen myös perintöveron alaista. Perintöveron määrään vaikuttaa saajan sukulaissuhde vakuutettuun.

Jos henkivakuutuskorvauksen edunsaajana on yritys, on koko henkivakuutuskorvaus veronalaista elinkeinotuloa.

TAKAISINOSTOARVON VEROTUS

Takaisinostoarvo on yritykselle verotettavaa elinkeinotuloa.

Oma Fennia -palvelu

Oma Fennia -palvelussa voi hoitaa kätevästi eläkevakuutukseen liittyviä asioita. Oma Fennia -palvelussa vakuutuksenottaja tai vakuutettu voi sekä katsella että tehdä muutoksia eläkevakuutukseen.

Vakuutuksen perustietojen lisäksi Oma Fennia -palvelussa näkyvät mm. maksuhistoria, kuluvan vuoden jäljellä olevat maksusuunnitelman mukaiset vakuutusmaksut ja vakuutukseen liitetyt sijoituskohteet. Palvelussa voi tehdä muutoksia vakuutukseen liittyviin sijoituskohteisiin. Myös vakuutukseen tehtävät vakuutussäästöä kerryttävät lisämaksut hoituvat palvelussa sujuvasti.

Työnantaja voi määritellä vakuutettujen työntekijöiden osalta palvelun käyttöoikeudet, jolloin myös vakuutetun on mahdollista katsella omia vakuutustietojaan (mm. vakuutussäästön nykyarvo, sijoituskohteet ja maksuhistoria) ja tehdä muutoksia vakuutukseensa (esim. sijoituskohteiden vaihtaminen).

Vakuutuksenottaja voi rekisteröityä palvelun käyttäjäksi osoitteessa www.fennia.fi. Vakuutettu voi kirjautua palveluun omilla henkilökohtaisilla verkkopankkitunnuksillaan.

Henki-Fennia lyhyesti

Vakuuttamisen ja vakuutusellisen varainhoidon erikoisliike Henki-Fennia tarjoaa kaikki henki-, eläke- ja säästöhenkivakuuttamiseen liittyvät palvelut. Palveluihimme voidaan liittää myös yksilöllinen varainhoito.

ASIAKASLÄHTÖISYYS

Henki-Fennia räätälöi asiakkaan tarpeita vastaavia vakuutusratkaisuja koko yrityksen elinkaaren ajaksi. Henki-Fennia tarjoaa ratkaisut myös yritystoiminnan jälkeiselle ajalle. Palveluiden avulla yritykset, yrittäjät, ammatinharjoittajat ja yksityishenkilöt voivat mm. täydentää sosiaaliturvaa, hallita henkilöriskejään ja rakentaa kannustinjärjestelmiään.

Henki-Fennia tarjoaa useiden yhteistyökumppanien kanssa säästämiseen ja varallisuudenhoitoon liittyviä palveluja, joiden avulla voidaan verotehokkaasti suunnitella esimerkiksi perinnönjakoa ja omaisuuden lahjoittamista sekä valmistautua yrityksen sukupolvenvaihdoksiin ja yrityskauppoihin.

OSA FENNIA-KONSERNIA

Henki-Fennia on Keskinäinen vakuutusyhtiö Fennian omistama henkivakuutusyhtiö. Henki-Fennian asiakaspalvelun ja asiantuntijoiden lisäksi asiakkaiden käytössä on Fennia-konsernin laaja konttoriverkosto, puhelinpalvelu ja sähköiset palvelut.

Lainsäädäntö

Fennia-konsernin yhtiöt, Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennia, Vakuutusosakeyhtiö Henki-Fennia ja Fennia Varainhoito Oy ovat saaneet toimilupansa Suomessa ja soveltavat toiminnassaan Suomen voimassa olevaa lainsäädäntöä. Yhtiöiden sopimuskielet ovat suomi ja ruotsi.

Valvontaviranomainen on Finanssivalvonta, Snellmaninkatu 6, PL 103, 00101 Helsinki, puhelin 010 831 51, www.finanssivalvonta.fi.

Fennia-konsernin yhtiöt on merkitty seuraaviin julkisiin rekistereihin: kaupparekisteri, verohallinto, ennakkoprintärekisteri, arvonlisäverovelvollisten rekisteri ja työnantajarekisteri.

Henki-Fennian vakavaraisuutta ja taloudellista tilaa koskeva kertomus on saatavissa osoitteessa fennia.fi.

Henki-Fennia voi antaa henkilökohtaisia suosituksia tarjoamistaan vakuutuksista.

Vakuutusten tarjoamiseen osallistuva henkilö voi saada palkkion kustakin myydystä vakuutuksesta ja palkkion määrä voi perustua myytyjen vakuutusten kapalemäärään ja vakuutusmaksujen suuruuteen. Määrä voi perustua tietyn aikavälin tavoitteiden ylittymiseen ja määräytyä vasta tarjoamistilanteen jälkeen.

KÄSITTELEMME ASIAKKAIDEMME HENKILÖTIEDOTJA LUOTTAMUKSELLISESTI

Käsitlemme Fenniassa asiakkaidemme henkilötietoja tietosuojaja- ja vakuutuslainsäädännön mukaisesti ja muutenkin huolehdimme asiakkaidemme yksityisyyden suojasta henkilötietojen käsittelyssä. Fennian tapaan käsitellä henkilötietoja voit tutustua osoitteessa www.fennia.fi/tietosuojaja. Sieltä löytyy myös Fennian henkilörekistereiden selosteet sekä tietoa oikeuksistasi.

Sinulla on oikeus tarkastaa itseäsi koskevat henkilötiedot ja vaatia virheellisen tai vanhentuneen tiedon korjaamista. Voit milloin tahansa tarkastaa, minkälaisia tietoja meillä on sinusta tutustumalla tietoihisi verkkopalvelussamme.

Luovutamme tietojasi vain lainsäädännön nojalla tai antamasi suostumuksen perusteella. Käytämme palvelujemme tuottamisessa ja henkilötietojen käsittelyssä apunamme huolellisesti valittuja ulkopuolisia palveluntarjoajia, joille siirrämme tietoja niiltä osin kuin on tarpeellista heidän tuottamiensa palveluiden toteuttamiseksi.

Tallennamme puheluita vakuutus-, korvaus-, erikoistarkastus- ja sijoitustoiminnoissa liiketapahtuman todentamiseksi sekä käydyn keskustelun sisällön varmentamiseksi. Puheluita voidaan tallentaa myös koulutuskäyttöön asiakaspalvelun parantamiseksi.

Yleistä tietoa henkilötietojen käsittelystä voit kysyä sähköpostitse osoitteella tietosuojaja@fennia.fi. Voit myös ottaa yhteyttä Fennia-konsernin tietosuojavastaavaan p. 010 5031.

MUUTOKSENHAKU HENKI-FENNIAN PÄÄTÖKSEEN

Jos asiakas ei ole tyytyväinen Henki-Fennian vakuutusasiassa tekemään päätökseen, voi päätöksen saattaa Vakuutus- ja rahoitusneuvonnan, Vakuutuslautakunnan, Sijoituslautakunnan tai Kuluttajariitalautakunnan käsiteltäväksi. Päätöksen voi saattaa myös ratkaistavaksi vakuutuksenottajan kotipaikan tai Helsingin käräjäoikeuteen.

FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonta
Porkkalankatu 1, 00180 Helsinki
Puhelin: 09 685 0120
www.fine.fi

Kuluttajariitalautakunta
Hämeentie 3, PL 306, 00531 Helsinki
Puhelin: 029 566 5200
www.kuluttajariita.fi

